

Kulturskolan magasin

NR 5 2018 EN TIDNING FÖR RÅN KULTURSKOLERÅDET

Elever i
Jönköping

Min
första dans

BEETHOVEN
I ROSENGÅRD

Möt Kulturskolan
i Malmö

ALTERNATIVA UTFÖRARE
Erfarenheter delas

»Det är för barnens bästa vi vill arbeta.«

*Inger Carlonberg,
Kulturskolerådets ordförande*

Kloka & prisvärda lösningar

B RUKAR DU ÅKA NATTÅG? När jag var ung åkte vi ofta tåg, eftersom min pappa arbetade på järnvägen och vi hade frikort. Det var många år sen jag åkte nattåg, men förra veckan blev det sovvagn ner till Malmö. Att besöka hemtrakterna är både trivsamt bekant där vissa saker aldrig ändras och förvirrande omtumlande eftersom saker utvecklas och landskapet ändras. Malmö är en stad som genomgått en stor förvandling. Inte minst sedan Öresundsbron kom till. I detta nummer får vi träffa Malmö kulturskola och ta del av de skeenden som är aktuella där. I en annan del av världen, finns en stad lika stor som Malmö som tills nyligen var okänd för mig och kanske för många andra. Men som nu finns i hjärtat med den smärtsamma insikten att en jordbävning och tsunami brutalt slagit sönder många stadsdelar och tusentals människor har omkommit. Det gäller Palu i Indonesien. Världens barn-galan som vi kunnat ta del av i SVT har rapporterat om att så många som 50 000 barn är drabbade på olika sätt. Det är alltid barnen som drabbas värst vid naturkatastrofer, krig och konflikter. Många barn som kommit till vårt land har flytt från omänskliga situationer. Man kan bara ana vad dessa sinnen har varit med om. Det borde sporra oss ännu mer att se till att alla barn har möjlighet att få del av de positiva och stärkande upplevelser som det

kan innebära att få gå på en kulturskola. Värdefullt är då också att få ta del av det erfarenhetsutbyte om breddat deltagande genom nya verksamhetsformer från bland annat Växjö och Norrköping.

SKL arrangerade ett intressant webinarium kring erfarenheter från kommuner som valt alternativa utförare av kulturskoleverksamhet. Ta del av reportaget från det. Lars Kolmodin, SKL gav en viktig bakgrund till vad som gäller kring ekonomi och styrning av kommunala verksamheter. Det upphandlas för stora belopp när kommunerna ska lösa sina olika uppdrag. Som skattebetalare är alla nog mycket intresserade av att det är kloka prisvärda lösningar som väljs. För det är för barnens bästa vi vill arbeta. I alla lägen.

I DETTA NUMMER

- 8 Dans i Jönköping
- 12 Alternativa utförare av kulturskoleverksamhet
- 15 Erfarenhetsutbyte om breddat deltagande
- 19 Kulturskolan i Malmö

Bagatell

musikprodukter

**Skolstarts-
erbjudande!**

Nyhet

Super LED lampa

6-8 timmars batteritid

alternativt nätanslutning. (15st ledlampor)

Passar även till våra

Klavernotställ.

"Stage" lättvikts Gradängar

Livstids Garanti på alla teleskopnotställ

Notställ + vagn

Från
7 500 kr

En vagn
kommer lastad...

med världens mest sålda notställ

- Liten vagn + 12 notställ
- Mellan vagn + 18 notställ
- Stor vagn + 18 notställ

Oslagbar kvalitet med livstids garanti.

Köp 6 betala för 5

TELESKOPET

Världsledande
med bl.a. 85 %
av den ameri-
kanska marknaden och
75 % av den franska.
Inga skruvar - bara att
dra upp och ner.
Snygg design som
passar i alla miljöer.
Finns i olika modeller

KLAVERNOTSTÄLL

"Nothajen" slukar alla dina notblad,
böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

ORKESTER / KÖRSTOL

"Sitt rätt"

Akustik-skärmar

Alla priser exkl moms

Flyttas mycket enkelt.

Garanti 10 år på Flygel- och pianomedar

Passar till alla
pianon och flyglar.
Kullagrade dubbel-
hjul av hög kvalitet.

Medar flygel

Även för
Digitalpiano

Medar piano

PIANO PALLAR

BACH

AMADEUS

Något mindre och
smidigare än store-
bror, men absolut lika
stabil och solid.

+46 (0) 13-527 50 • info@bagatell.se • www.bagatell.se

IB WAHLSTRÖM

BESTÄLL SKOLKATALOG!

ibwahlstrom.se

Välkommen till

Barnens musikbutik.se

Kul och musikriktiga instrument!
Även musikböcker, presentartiklar,
tillbehör mm.

www.barnensmusikbutik.se

Boka redan nu!

MusikRUM 2019, 17-19 maj!
Anmälan öppnar 15 november 2018

All information finns att läsa på hemsidan
www.musikrum.se

Stockholms
universitet

Kulturskoleklivet

vid Stockholms universitet

Jobbar du i kulturskolan och vill utveckla din ämnesundervisning?

Är du verksam inom kulturfältet med en konstnärlig utbildningsbakgrund?
Kulturskoleklivet ger dig kompetens att undervisa i kulturskolan.

Stockholms universitet erbjuder ett paket om 90 hp som inkluderar kurser i kulturskoledidaktik med ämnesdidaktisk relevans, i samarbete med Stockholms konstnärliga högskola (SKH). Vidareutveckla din kompetens för att undervisa i kulturskolan inom ämnena drama/teater och bild/media. Vårterminen 2019 ges kurserna:

Kulturskolan, normkritik och samhällets utmaningar, 7,5 hp

Dramaturgi - från text till utforskande processer i kulturskolan, 7,5 hp

www.su.se/hsd/kulturskoleklivet

Institutionen för de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik

Kulturskoledagarna

KULTURSKOLEDAGARNA är årets stora branschträff. 2019 sker konferensen i på Quality Hotel Friends i Solna. Konferensens målgrupp är i första hand ledare, chefer och rektorer i musik- och kulturskolor men också politiker eller andra beslutsfattare som berör ungas kulturutövande.

– Tidigare år har vi besökt olika orter i Sverige. Nu provar vi ett nytt koncept där vi under några år är på samma ställe, säger Torgny Sandgren på Kulturskolerådet.

Vi öppnar nu för anmälan. Du hittar mer information under »Kulturskoledagarna« på hemsidan.

Elevföreställning 2019

UNDER KULTURSKOLEDAGARNA (tidigare Rikskonferensen) vill Kulturskolerådet synliggöra elevföreställningar och andra framföranden. Som kulturskola kan du nu lämna en intresseanmälan för att delta. Kulturskoledagarna sker 20–22 mars på Quality Hotel Friends i Solna. Temat för Kulturskoledagarna är kunskap och kompetens. Lämna in en intresseanmälan på Kulturskolerådets hemsida under »Kulturskoledagarna«.

Fler exemplar av Kulturskolan magasin

VILL DU ATT FLER på din skola eller kommun ska hänga med i vad som sker i kulturskolevärlden? I Kulturskolan magasin läser du om det viktigaste som berör kulturskolorna i landet, aktuella debattfrågor och intervjuer av kända och mindre kända personer. Kontakta Kulturskolerådet om ni vill ha fler tidningar i er prenumeration!

Kulturskolan magasin på webben

DU VET VÄL OM att du kan läsa tidningen Kulturskolan magasin som PDF? På Kulturskolerådets webbplats finns både tidigare nummer av Kulturskolan magasin och SMOCKAN tillgängliga.

ERIK DOMELLÖF

FÖRENKLAD BIDRAGSHANTERING

Förslag ska minska risken för detaljstyrning

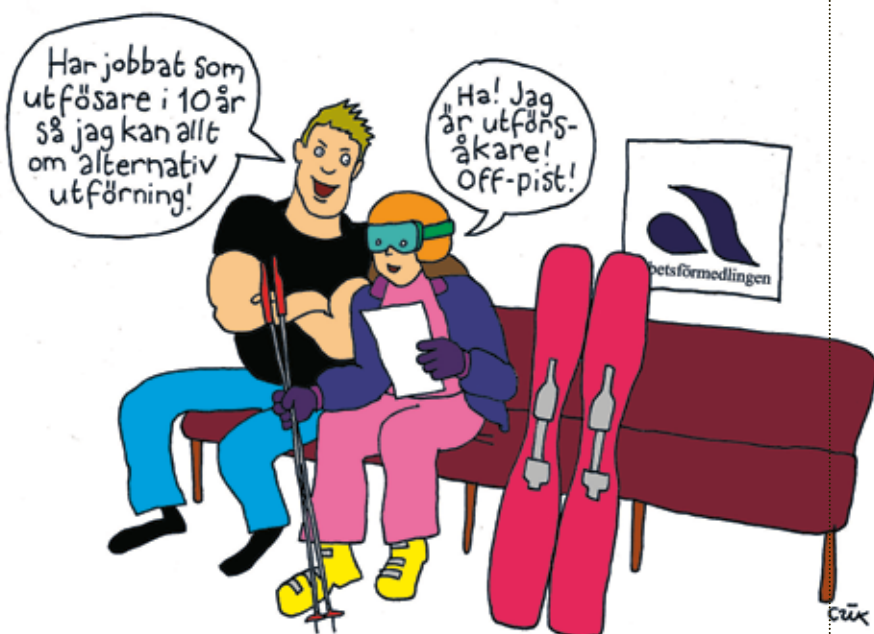
Kulturskolerådet vill se en enklare hantering av Kulturrådets bidrag till kommunernas kulturskoleverksamhet. Ett förslag om detta har lämnats till Statens Kulturråd.

– I Kulturskolerådets remissyttrande på Kulturskoleutredningen hade vi synpunkter på hur statsbidraget bör hanteras. Vi menar bland annat att det bör tilldelas för en längre period än ett år i taget och hoppas myndigheten får ett bemyndigande för det.

Kulturskolerådet menar vidare att bidragsformerna bör vara så konstruerade att kommunerna kan tilldelas ett statsbidrag om de kan presentera en plan för hur de långsiktigt vill arbeta mot de mål som etableras i förordningen. Vi föreslår att de kommuner

som vill arbeta för att utveckla sin kulturskoleverksamhet mot förordningens mål och syften kan tilldelas medel baserat på antalet barn i kommunen och användas utifrån lokala förutsättningar.

Fördelen skulle vara ett mer enkelt system som gör att även mindre kommuner kan söka och ett bidrag som inte är för administrativt krävande. Det skulle också bidra till ökade handläggarresurser på myndigheten (så mer tid kan läggas på annat än bidragshandtering) ex vis utredningar, analyser och ett mer övergripande främjande arbete. Det skulle också ge Kulturskolecentrum en mer strategisk roll och skapa bättre relationer till kommuner och minska risken för detaljstyrning.

jFlute 2.0

Nu kommer den nya generationen Nuvoinstrument.
Besök www.windcorp.se och läs om nyheterna

"To enable kids from all walks of life to experience the power of making music"

Uppgraderad

jFlute är anpassad för de allra yngsta flöjtisterna. (4-10 år). Stämd i C med register till låga D.

- ▶ Nya in-line munstycket "Donut" ger bättre balans
- ▶ Medföljande munplattan "First Note" fungerar som ett blockflöjtsmunstycke
- ▶ Förlängningar till vissa klaffar ingår
- ▶ Nya silikonputor
- ▶ Nytt kompakt etui

Beställ ett provex.

Är du nyfiken på de nya Nuvomodellerna? Kontakta oss på Windcorp, så skickar vi instrument som ni kan provspela.

Glöm inte att låta eleverna provspela - instrumenten är ju i första hand inte designade för vuxna.

På www.windcorp.se finns utförliga beskrivningar och priser. Det går även bra att lägga en beställning direkt i vår webshop.

Andra nyheter

De flesta Nuvo-modeller har genomgått en uppgradering. Förutom jFlute kan vi erbjuda

- ▶ Recorder +
- ▶ DooD 2.0
- ▶ TooT 2.0
- ▶ jSax 2.0
- ▶ Clariné 2.0
- ▶ Student Flute 2.0

| STOCKHOLM | GÖTEBORG | MALMÖ | WWW.WINDCORP.SE

REKTORSUTBILDNING FÖR SKOLLEDARE PÅ KULTURSKOLA, 30 HP

Utbildningen är en tvåårig befattningsutbildning och innehållet är jämförbart med de två avslutande åren i det statliga Rektorsprogrammet.

START: hösten 2019 - gör intresseanmälan redan idag!

MÅLGRUPP: verksamma skolledare vid kulturskolan

ATT LEDA UTBILDNING PÅ KULTURSKOLA

Få en orientering om ledarskap i kulturskolan, förutsättningar för styrning och ledning och det personliga ledarskapets betydelse.

START: 17 januari 2019

MÅLGRUPP: Lärare som är intresserade av ledningsfrågor

Anmälan pågår!

Utbildningarna genomförs av Rektorsutbildningen vid Karlstads universitet och ingår som en del i Akademin för kulturskolor. Akademin är en paketering av uppdragsutbildningar för chefer och pedagoger på landets musik- och kulturskolor.

**AKADEMIN FÖR
KULTURSKOLOR**
KARLSTADS UNIVERSITET

Läs mer och anmäl dig på
KAU.SE/RUT

DET ÄR SÅ JAG SÄGER DET

*Kalle Lind
Diversearbetare i
kulturbranschen med
särskild inriktning
på obskyrt vetande.*

Uppdraget var att rita ett djur

PÅ TISDAGAR TRÄFFADES ett gäng mellanstadiekids på bibliotekets barnavdelning. För att påminna om när vi skulle träffas gick aktiviteterna under rubriken Tisdagsträffen. Det är alltid vanskligt att sätta en tidsangivelse i en titel. Kanal 5:s »Måndagsklubben« med Claes Malmberg och Lennie Norman bytte sändningsdag, vilket gav det redan fylleröriga programmet en extra kaotisk dimension när det behöll namnet. »Äntligen måndag!« med Peter Settnan och Fredde Granberg flyttade till torsdagar och bytte namn till »EgÄntligen måndag!«

På Tisdagsträffen producerade vi kultur. Fortfarande på åttiotallet var det ingen självklarhet att små människor i en småstad fick tillgång till videokameror och scener och likasinnade. Det byggde ytterst på att det råkade finnas eldsjälur. Det fanns det i Eslov: Gunnar och Tine. De riggade kameror åt oss att agera framför, plockade fram diaramar med plastfilmer som man kunde rita på och sedan projicera på duk. Uppdraget var att rita ett djur och skriva en vers inunder. Än idag minns jag en lätt kufisk pojkes djurvers: »Giraffen är röd som en liten liten råtta / som är röd som en liten liten potta«. Jag hade inte ord för det då, men idag skulle jag nog klassificera det som *art brut*.

Många år senare, när jag gick på gymnasiet, fick jag en vhs-kassett av Tine. Den innehöll en teveparodi som vi i Tisdagsträffen skrivit och spelat in sex år tidigare. Jag hade inga minnen

»Tine insåg vad varje
pedagog – och för övrigt
varje redaktör och
varje public service-
mellanchef – bör inse:
låt folk hålla på!«

alls från inspelningen när jag satte kassetten i bandspelaren. Artonåringen blev chockad över vad tolvåringen en gång åstadkommit. Alltså genuint chockad. Upprörd. Indignerad.

Teveparodin inleds med en tom studio. På avstånd hörs de omisskännliga stönen från två personer. Strax därpå kastas klädesplagg in, efter ett, på studiogolvet. Efter en stund kommer en ung Kalle Lind och en lika ung tjej in, halvklädda och med påkomna uppsyner. »Oj, hehehe, har programmet redan börjat?« ursäktar vi oss mot kameran.

Denna snusksketch hittade vi alltså på som tolvåringar. Och inte bara det: vi spelade också in den. Under en vuxens överinseende. Som artonåring blev jag paff. Som fyrtiotreåring blir jag munter till sinns när jag tänker tillbaka. Tine insåg vad varje pedagog – och för övrigt varje redaktör och varje public service-mellanchef – bör inse: låt folk hålla på! Ge era kreatörer utrymme och frihet så löser det sig! Tids nog lär de sig av sina egna misstag!

Som artonåring blev jag så generad av mina egna insatser att jag gjorde mig av med kassetten. Det ångrar jag idag. Jag hade velat ha den kvar. Inte för att bevara mina egna dumheter – det har jag ett alldeles för rymligt minne till – utan som ett monument över en pedagog som förstod vad kreativitet behöver: frihet och tillit.

A photograph of three children in a large, modern indoor space, possibly a gymnasium or a play area. The children are in motion, leaning forward with their arms extended, suggesting they are running or jumping. The child in the foreground is a boy with light brown hair, wearing a black sleeveless shirt and dark shorts. Behind him, another boy in a white t-shirt and dark shorts is also in motion. A third child is partially visible behind the boy in white. The floor is a light-colored, polished surface. The background features a high ceiling with a complex network of metal beams and large windows that let in natural light. The overall atmosphere is one of energy and movement.

EN STOR FRIHET

Listorna över kill- och tjejaktiviteter sitter fortfarande i många hjärnbark, och dans står inte på killsidan. Men killar dansar förstås ändå. Elias, Axel och Theo i Jönköping dansar för träningens skull, för att det är roligt och för att få stå på scen – kanske som musikalartist, sedan. Fördomarna bryr de sig inte så mycket om. I själva verket är de väl med och nöter ned dem.

text & foto David Berjlund

DANSSALEN LIGGER i änden av en labyrintisk korridor, i kulturskolans lokaler i Jönköping. Det är väl därinne dansen börjar, tänker man, när alla kommit, närvaron är noterad och läraren sätter igång.

Fast så blir det inte. Killgruppen i dans börjar övningarna redan utanför salen. Theo Berntsson stretchar benen och intar balettpositioner, Elias Ryding och Axel Trogen testat ett hopp.

Sedan öppnar deras lärare Izabella Simonsbacka dörren, och därinne sätter det verkligen igång. Måns och Linus är sjuka, men Theo, Elias, Axel och Truls, som också är med, gör teknikövning efter teknikövning. »Raka ben, foten som ett strykjärn«, instruerar Izabella. *Tendu* följs av *pas de bourré* som följs av *chassé*. Det är tunga rytmer från musiken, Izabella ropar ut beröm och avbryter någon gång – lite bestämt, mycket varmt – och undrar om de förstår varför de gör övningarna de håller på med. Det ångar om pojkar när de, efter 40 minuters teknikövningar utan paus, börjar öva en koreografi som de ska dansa i december.

DET VAR DEN DANSEN, *Angels*, Theo såg när han fick idén att vara med här. Han berättar det när vi sitter i caféet efter lektionen: han hade nyss flyttat hit från Ljungby då.

– Och så såg jag Elias när han gjorde *Angels*.

– Det var min första dans, säger Elias.

– Va, var det din första? Det var ju den jag såg, och då tänkte jag att här vill jag vara med!

Det där var tre år sedan, nu dansar Theo tre dagar i veckan: klassisk balett, jazz, och så med killgruppen. Han bor i Norrahammar, lite söderut, är 13 år och har stora planer:

– Jag vill lära mig dans för att kunna jobba med det, bli musikalartist och jobba på Broadway, säger han, och berättar om när han såg musikalen *Cats* och blev alldeles tagen.

Axel är också 13, bor i Huskvarna och

dansar en kväll i veckan. Han kom hit utan att känna någon, och han siktar inte alls på att bli proffsdansare.

– Nej, jag kör väl mest dans för att det är roligt, det är roligt att uppträda också. Och så hade jag gått igenom alla sporter i världen, och då tänkte jag att jag skulle testa dans, för att göra något nytt. Nu har jag varit med i två år, tror jag, och det blir ju enklare och enklare att dansa.

ELIAS ÄR TVÅ ÅR ÄLDRE än de andra, och började för fyra år sedan. För att han blev rekryterad, säger han.

– Vi hade en sån där testa-på-dag, vi kom till kulturskolan och fick göra lite, och då tyckte Izabella att jag skulle komma och testa. Sedan fastnade jag, för det var roligt.

Vad är det roliga?

– Det är väldigt fritt, reglerna är så flytande. När Izabella säger att vi ska göra något ska vi förstås lära oss det, men vi använder det hur vi

Elias Ryding dansar i killgruppen sedan fyra år. Han tränar ju-jitsu också.

vill. Det är en stor frihet när man dansar, och man får vara kreativ, det är väldigt roligt.

Elias har gjort en koreografi som killgruppen har dansat. Eller om det var hela gruppen som gjorde den – det började i alla fall med en låt som Elias hade gjort, och att han fick en idé om en historia till musiken. Han presenterade sin dansidé för Izabella och gruppen, och sedan bidrog alla.

– Min idé var grunden, men Izabella och gruppen gjorde så det blev en hel koreografi.

Iklädda foliedräkter och blinkande cykellampor föreställde de robotar, som arbetade, gick sönder och skrotades – »ganska sorgligt, faktiskt« – i en dans som var »lite street-techno, med element från det moderna«, säger Elias.

Ungefär där får killarna reda ut begreppen för en lätt förvirrad reporter: modern dans är mer golvkontakt och mjukare rörelser än i jazz, säger de. Jazz är mer beroende av musiken, mer hålligång

***Jag tänker att
man har växt upp
med det, att dans är ...
en tjejgrej liksom.
Och fotboll är
en killgrej***

och beat. Elias ger exempel:

– Modern dans kan vara utan takt. Till hal-loween gjorde vi en dans ute på stan, helt utan musik.

Theo, när du dansar jazz, har du nytta av din klassiska balett då?

– Ja, gud ja! Erfarenheten av baletten ger så mycket, baletten är basic, inom street, hiphop ... baletten är grund för allt.

VI HAR PRATAT RÄTT LÄNGE när Izabella går förbi i caféet, och vinkar adjö med ett glatt »pussinuss!«. Killarna skrattar lite, men blir snabbt allvarliga när jag frågar hur deras lärare är.

– Hon är bra, säger Alex snabbt.

– Hon liksom ... hon tjatar på en så man lär sig.

De andra håller med: inte jobbigt tjat, bara så att man anstränger sig. Och hon kan mycket.

Och så tycker hon att ni är bra?

– Precis. Hon vill verkligen att vi ska lära oss. Om hon ser att vi har svårt delar hon upp oss i små grupper så alla kan lära sig av alla, säger Elias.

Dans har blivit stort, fast inte så stort bland killar. I killgruppen här är de sex stycken, och på

Dans är hård träning. Axel Trogen, till vänster, och Theo Berntsson under danspassets långa teknikövningar.

baletten går Theo med elva eller tolv tjejer och en kille till.

– Jag tänker att man har växt upp med det, att dans är ... en tjejgrej, liksom. Och fotboll är en killgrej, säger Axel.

Theo berättar om en kille som ville vara med, men slutade för att han blev retad, och Elias blev närapå mobbad när han började.

– Det var löjligt med dans, fänigt, inte ... inte manligt, om man säger så, säger han.

– Böigt, säger Theo, med tydliga citattecken i luften.

Det är klart att det utmanar en traditionell killroll, inte minst om man har smink och ska se ut som dockor – Theo berättar om en sådan dans på baletten, och kommenterar med »det fick gå«. Men reaktionerna har ändrats, säger de. Kanske har folk omkring dem börjat se vad dansen kräver – det här är ju samtidigt konst och idrott, det är svettig träning som ger styrka, smidighet och kroppskontroll.

Någon gång har de andra i skolan sagt att dans inte är någon riktig träning, säger Elias.

– Då sa jag att okej, då kan vi väl köra igenom en övning vi gör på dansen. De var svimfärdiga efter tio sekunder, vi brukar hålla på en minut. ■

Anders Mebius från Nacka,
Christian Halberg från Lund och
Peter Gustavsson från Uppsala.

VEM KAN GÖRA KULTURSKOLA?

Privatisera kulturskolan? Bara några få kommuner har gjort det, någon har hunnit återkommunalisera, någon har backat halvvägs. Att frågan om driftsformer berör många blev tydligt vid en seminariedag med rubriken *Vem kan vara utförare av kulturskoleverksamhet?* i augusti. Där delades erfarenheter, och samtalet väckte frågor – också om vad en kulturskola egentligen är.

text David Berjlund

SEMINARIEDAGEN ORDNADES av Kulturskolerådet, Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Statens kulturråd, och tanken var att lyfta frågan och sprida kunskap. Ett fyrtiotal kulturskolemänniskor kom till SKL:s lokaler och flera kommuner fanns med via webb när Lars Kolmodin från SKL började med att tala om regelverket. Eller bristen på det: för sånt som vård och omsorg

finns tydliga lagar, men driftsformerna för kulturskolor har inga sådana ramar. Men kommunen har ansvar för verksamhet man köper in, påpekade Lars – detta till skillnad från när man ger bidrag till en förening.

När representanter från Nacka, Uppsala och Lund berättade om vad de gjort var det tydligt att en ambition förenar dem: de vill ha mer verksamhet, för fler barn och unga. Men utifrån olika idéer och olika situationer går de olika vägar.

I Lund handlar det än så länge om planer, som rymmer lite av varje.

STADENS KULTURSKOLA har en stark tradition, tvåtusen elever – och en lång kö. Just för att få bort kön föreslog en utredning, gjord av externa konsulter, ett system med kulturskolecheckar och oförändrad budget. Förslaget missade dynamiken och kvalitén i kulturskolan, sa

kulturskolechefen Christian Halberg på seminariedagen. Det tyckte kommunfullmäktige också. När man tänkte vidare var det utifrån den befintliga kulturskolan. I modellen man nu föreslår finns kulturskolan kvar som grund – »ett ekosystem«, kallar Christian den. Till det läggs ett checksystem av typ skolpeng, för instrumentalundervisning hos ett antal privata utförare. Och så skjuter kommunen till fem och en halv miljon utöver den befintliga budgeten.

– I det systemet kan vi värna mycket av kulturskolan, och det viktigaste är ju ungarna, att de kan delta, inte vem som utbildar på instrument. Och så kan alla komma till kulturskolan och spela i orkester, sa Christian.

Om planen blir verklighet beror på vilken politisk majoritet som formas i Lund i höst.

»Checksysteem löser ju inte köer, pengar löser köer. Och öppnar man upp för fler så blir köerna längre.«

Blocken är oeniga om checksystemet, däremot varken om den kommunala kulturskolan eller om extrapengarna. Det är Christian Halberg nöjd med.

– Checksystem löser ju inte köer, pengar löser köer. Och öppnar man upp för fler så blir köerna längre.

DET VAR OCKSÅ Peter Gustavsson, socialdemokratisk kulturnämnsordförande i Uppsala, inne på: ju fler som får plats, desto fler andra blir intresserade.

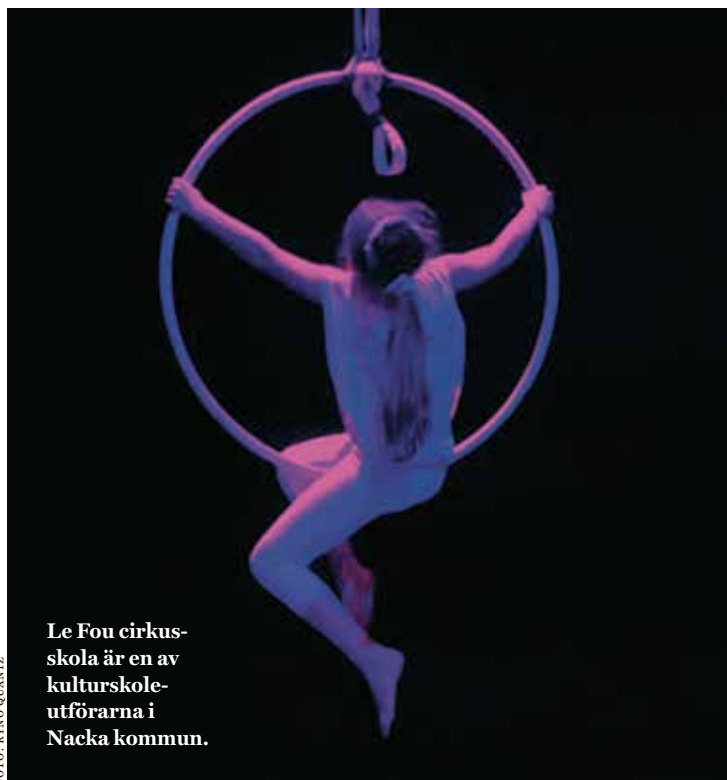
I Uppsala växer både den kommunala kulturskolan och verksamheter som liknar den, som har funnits länge, i regi av föreningar, kyrkor och studie-

förbund.

– Vi jobbar inte med upphandling eller checkar, utan bygger ut den här framgångsrika modellen, för att ge barn och unga mer kultur, använda resurserna bättre och stärka civilsamhällets demokratiska roll, sa Peter.

UPPSALAS MODELL kombinerar en breddad och utbyggd kulturskola med ett nytt verksamhetsbidrag för de ideella organisationer som gör vad Peter kallar »kvalitetssäkrad kulturpedagogisk verksamhet«. För att få bidraget måste de ha hög kvalitet och ledas av pedagoger med rätt kompetens, och nu når de runt 2500 barn och unga. Kulturskolan har 2850 elever, och Peter tror på 1200 till inom två år. Avgifterna har sänkts och budgeten höjts, för kulturskolan med nästan en tredjedel på fyra år. Kostnaden per deltagare minskar samtidigt – fast är högre i kulturskolan. Men så är den ju också basen:

– Jag ser det som rimligt, ➔

Le Fou cirkus-skola är en av kulturskoleutförarna i Nacka kommun.

FOTO: RYNO QUANTZ

att en verksamhet med sådan kvalitet och bredd är dyrare.

I NACKA GÖR MAN helt annorlunda. Utifrån en idé om fri konkurrens och fria val har kommunen sedan länge ett kundvalssystem, som sedan i somras gäller alla kulturskolekurser. 15 anordnare – den kommunala kulturskolan är en av dem – får betalt av kommunen för varje elev.

– Nacka är ganska speciellt i hur man gör kommun, konstaterade kommunens kultur- och

fritidsdirekt Anders Mebius vid seminariedagen, och underströk att systemet kräver skarp resultatuppföljning från kommunens sida.

Anders beskrev hur alla i målgruppen dels kan få ett klippkort för drop-in-kurser – »det handlar om att locka nya kunder« – och dels kan gå fyra kurser per termin. Man väljer och anmäler sig på kommunens hemsida och avgifterna är lika för likartade kurser.

Allt är inte marknad: kommunen har politiska mål om

**En Nackaelev i
Le Fou cirkus-
skola.**

att nå fler grupper. Men däremot inte om bredd i utbudet.

– Det blir ändå brett. Och ambitionen är att kunden ska få vad den vill ha, barnen och ungdomarna är beställare. Så, teoretiskt, om alla barn i Nacka skulle vilja spela dragspel så ska systemet tillhandahålla det.

Det här går bra, i nuläget går 40 procent av alla barn mellan sju och femton någon kurs, och Anders säger själv att en faktor bakom det nog är att kommunen inte har satt något budgettak för verksamheten.

– Vill man spara pengar kan man inte använda den här modellen, den är kostnadsdrivande. När vi införde kundval för musikkurserna, för elva år sedan, blev det ungefär dubbelt så dyrt, och teoretiskt, om alla som får vill gå ... ja, vi har inget tak på budgeten.

DET DÄR VAR BARA en av de saker som väckte frågor under dagen: kunde inte den kommunala kulturskolan ha gjort samma sak, om man fått en bottenlös penningpås? Hur planerar man långsiktigt utifrån kundval? Hur blir anställningsvillkoren hos en liten firma, eller en som ägs av riskkapitalbolag? Och vad kostar byråkratin runt kundvalssystemen, fungerar detta inte bara i kommuner med växande skatteunderlag?

Malin Palm från Statens kulturråd avrundade med att berätta om Kulturskolecentrum. Hon fick frågan om vilken verksamhet man kan rapportera in som »kulturskola«. Troligen också verksamhet som görs på uppdrag av kommunen, sa hon.

Men kvar i luften hängde en grundläggande fråga: vad kan rymmas inom begreppet »kulturskola«? ■

FOTO: RYNO QUANTZ

Många kulturskolor arbetar med att nå fler barn och unga, ofta på nya sätt – inom grundskolans ram, eller utan avgifter, eller med nya ämnen. Vad gör detta med tanken om vad kulturskolan är? I september möttes några kommuner som arbetar med breddat deltagande för att dela erfarenheter och tankar – om principfrågorna, men minst lika mycket om praktiska saker.

text & foto David Berjlund

INTEGRATION FÖRÄNDRAR KULTURSKOLAN

Gitarrundervisning i Studio 17, i Växjöstadsdelen Araby.

Karolina Palmborg och Hans Parment från Studio 17 i Växjö.

FOTO: HANS PARMENT

DET VAR PÅ INITIATIV från Växjö som kulturskolefolk från sex kommuner kom till Stockholm för att prata om integration genom kultur. Och man började i erfarenheter just från Växjö. Där, i stadsdelen Araby, ligger Centrumskolan, en kommunal grundskola med elever från förskoleklass till och med årskurs sex. 99 procent av dem har minst en förälder med annat förstaspråk än svenska, och man har i flera år arbetat med kultur och integration tillsammans med Kulturskolan, under skoltid. Samarbetet har fått tid att växa fram, så att man har lärt känna, och lärt av, varandra.

Sedan ville Kulturskolan satsa för att nå barn man hittills inte nått.

– Då blev det enkelt att börja på Centrumskolan, säger Hans Parment.

– Vi hade ju redan ett tätt samarbete, fyller Karolina Palmborg i.

Satsningen blev Studio 17, som finns sedan 2017, med Hans och Karolina som samordnare – han från kulturskolan, hon från Centrumskolan. Kulturskolan når barnen, lärarna i grundskolan gillar det, och kan påminna sina elever om eftermiddagens lektion i fiol – väldigt populärt – eller dans. För själva innehållet i Studio 17 känns igen: nio kulturkurser, frivilligt, på fritiden. Utan avgift, visserligen, men visst låter det ändå som ... kulturskola, helt enkelt?

– Jo, upplägget är lika, men undervisningsmässigt är det inte precis lika, säger Karolina.

Ibland behöver kulturskolan alltså anpassa arbetssätten, och då har Centrumskolan viktiga kunskaper att bidra med.

FRÅN ATT HA HAFT fem elever från Centrumskolan har kulturskolan nu 140, i Studio 17, och över 80 elever i kö. Sedan förändras verksamheten längs

Genom Studio 17 når Kulturskolan i Växjö nya barn.

FOTO: HANS PARMENT

vägen: uppdraget gäller Araby, men på sikt tänker inte Hans och Karolina att det här bara gäller en stadsdel.

– Studio 17 ska vara en bro mellan olika delar av samhället, om fem år går också barn från andra delar av Växjö där, så att man har utbytet, säger Karolina.

FAKTISKT ÄR DET REDAN SÅ. Elever som går ut sexan vill fortsätta på Studio 17, och får det. Och på nästa skola man började samarbeta med, Ulriksbergsskolan, kommer hälften av eleverna från en annan stadsdel. Givetvis fick de också informationen.

Men Studio 17 är en riktad satsning, och ska den reguljära kulturskoleverksamheten bli till-

»Skapar man trygga förutsättningar vill de vara med, om det är otryggt kommer de inte. Men de barnen har samma rätt till kultur, det är en fråga om demokrati.«

MIA ANNERWALL

gänglig på samma sätt behöver den nog också förändras, menar Hans och Karolina.

– Jag tycker att avgifterna ska bort helt och hållet. För en del människor är 950 kronor kanske den marginal de lever på, säger Hans.

DET MAN INTE VET om kan man inte drömma om, säger Hans. Med Studio 17 öppnas nya världar för fler. Men är den här typen av riktade satsningar med speciella villkor rättvisa? Hur arbetar man bäst med integration, och hur mycket kan kulturskolans arbetssätt förändras om den faktiskt ska vara kulturskola, för många barn?

Det kan förstås diskuteras – och samtidigt: kulturskolorna startades för att barn i allmänhet skulle få tillgång till kultur, och för sin legitimitet behöver man nå många.

På plats i Stockholm fanns fler som berättade om liknande arbete. I Norrköping har ett musikteaterprojekt i samverkan med stadens fritidsgårdar lett till verksamheten Skandia, i den gamla teatern med samma namn. Den ligger mitt i stan och är nu full av kultur, öppen verksamhet, och unga – teaterskoleelever, unga med funktionshinder, nyanlända. Och de unga är med och styr.

– Här behöver vi inte snacka om integration längre, det händer ju, kommenterade Hans Ericsson från Norrköping.

På Järvafältet i Stockholm finns Kulturskolans Rum för skapande, som förra året nådde 6000 barn på 15 skolor och fem fritidsgårdar. Mia Annerwall talade om samarbetenas himmel och helvete, om det knepiga med att bygga något långsiktigt men bara ha finansiering för ett år i taget, och om arbetet med att runda de trösklar som finns in till kulturskolan – avgifterna, eller att lektionerna ges i ett hus där det är stök och bråk.

– Järvabarnen och deras föräldrar är som andra barn och föräldrar. Skapar man trygga förutsättningar vill de vara med, om det är otryggt kommer de inte. Men de barnen har samma rätt till kultur, det är en fråga om demokrati, sa Mia.

I ÖREBRO KULTURSKOLA jobbar Tobias Kandenäs med att nå nyanlända, via skolor och fritidsgårdar, och med nya verksamheter som kultur-fritids och prova-på. De har dessutom gjort förstaterminen i kulturskolan gratis för alla nyanlända, och prioriterat deras anmälningar, berättade Tobias:

– Det var jättehärligt att kunna genomföra det. Idag har vi ungefär 50 nyanlända i vår →

ordinarie kursverksamhet. Och vi har just fått till att man kan söka stipendium för avgiften från och med andra terminen.

RUNT PRESENTATIONERNA av exempel blir det samtal. Ingen här ifrågasätter de sociala ambitionerna, frågorna är konkreta; om byråkrati, kommunikation och kulturkrockar. Hur når man föräldrarna, var finns pengarna, och vilka anställningsformer gäller: ska vi verkligen inte ha verksamhet när barnen är lediga? Det handlar också om skolor som inte vill att utomstående ska se deras problem, om hedersproblematik – en del föräldrar tycker faktiskt att musik är

Ett d-ackord är ett d-ackord – men vägen dit är olika lång för olika barn.

synd – och om barn med psykiatriska diagnoser. Någon efterlyser kompetenshöjning: det här har vi ju inte utbildning för. Någon svarar att den kompetensen skapas ju, i projekten de jobbar med.

Att pedagogernas uppgift och roll förändras är klart. Och kulturskolans. Karolina Palmberg formulerar det skarpt:

– Frågan är om man är beredd på integration på riktigt? Tänk om alla de här ska in i ordinarie verksamhet, då måste man kanske börja med hur det fungerar i en aktivitet, hur man står på led. Många barn startar inte på startlinjen utan hundra meter bakom. ■

FOTO: HANS PARMENT

*The Lion Sleeps Tonight,
på Kulturskolan i Malmö.*

BARNEN SJUNGER FÖR MALMÖ

LANDET RUNT

I Malmö jobbar kulturskolan med att bredda rekryteringen, nå hela staden och sjunga med alla barn. Tillväxten har varit snabb, och de sociala målen är helt centrala, men det utesluter inte spets och höga konstnärliga mål – snarare tvärtom, menar chefen Jalle Lorensen.

text & foto David Berjlund

DET ÄR TISDAG MORGN i Malmö, och kulturskolans Catrin Hansson Flink och Margareta Nilsson kom nyss till Dammfriskolan, med piano på ryggen och förstärkare i handen. Nu sitter alla skolans tvåor på golvet i aulan, Catrin och Margareta har presenterat sig och hälsar sedan eleverna välkomna, med eftertryck:

– Nu är ni med i tvåornas kör! Världens bästa kör! →

»Vi är tvåornas kör.« Catrin Hansson Flink och Margareta Nilsson leder tvåorna på Dammfriskolan.

Och kanske största!

Jubel och applåder – och snart sjunger alla. »Vi är tvåornas kör« avlöses av »Vi är i Malmö«, det blir tryck och drag i låtar om planeterna i rymden, om vad kroppen behöver, och om världen. »Vi vill ha fred och vi vill ha det nu.«

ALLA VET HUR det är i Malmö: social oro, våldsbrott och segregation.

Och så är Malmö en stad full av kultur, utan att man drunknar i utbudet, med både hyfsad storlek och närhet. När jag går från centralstationen ser jag konserthuset Malmö Live, är nära Malmö Opera, och jag passerar stadsteaterns scen Hipp, och rockklubben KB. Och på andra sidan gatan från KB ligger Kulturhuset Mazetti,

med teater- och konsthögskolor och andra tunga institutioner. Som kulturskolan, som har tre våningar i den gamla chokladfabriken.

Jalle Lorens-son är verksamhetschef här sedan 2010, och när vi möts tar det inte många minuter innan han pratar om Tvåornas kör.

Jalle kom till en kulturskola med 2100 elever. Han tyckte det var lite, och strax kom en granskning som visade att eleverna nästan bara kom från vissa stadsdelar – de hyfsat välbärgade.

– Politikerna hade nog inte förstått vilket kraftfullt vapen

»Politikerna hade
nog inte förstått
vilket kraftfullt vapen
kulturskolan kunde vara
för att bygga ihop
en stad.«

JALLE LORENSSON

kulturskolan kunde vara för att bygga ihop en stad, säger Jalle.

Men nu frågade man efter åtgärder, och ett svar sjösattes riktigt snabbt: Tvåornas

kör. Till den bjuds alla andraklasser i staden in, i år möter Catrin och Margareta barnen på 77 skolor, tre gånger på varje. De har tio låtar med sig, barnen övar i skolan och hemma, med youtubevideor som stöd. Och de sjung-

er. En del kan sångerna innan de lärt sig svenska, säger Jalle. Sjätte raden från slutet, ändra till: »På våren blir det upp-trädande på Malmö Live, den här gången blir det 13 konserter, där 300 barn per kväll →

El Sistema-fyrorna på Sofielundsskolan spelar *Beat it*. »Det är kul att lära sig«, säger en tjej efteråt.

Vad visar bilden? Lena Persson övar med särskole-elever, och sedan målar de självporträtt.

Kulturskolan i Malmö

- Kulturskola sedan 1990-talet.
- Har ca 4 100 elever inskrivna i kurser, arbetar också inom grundskolan (möter bl a 750 barn i El Sistema, 3900 i Tvåornas kör, 3800 i Prova-på), och t ex på Malmö konsthall.
- 10 % av 8–18-åringarna deltar i kulturskolekurser på fritiden. 30 % av dem är 13 år eller äldre, 60 % är tjejer.
- Nästan 1500 barn i kö till kurser.
- Erbjuder ca 50 ämnen inom musik (bl a 23 instrument), dans, teater, bild & form, film & foto, och serie-teckning.
- Musiken är störst, med 80 % av lärarresurserna (störst instrument: piano och gitarr), därefter kommer dans och teater.
- Gruppundervisning är huvudregel.
- Frivilliga kurser ges efter skoltid, i Kulturhuset Mazzetti och på 36 skolor.
- Terminsavgift 300 kr (inkl ensembler, körer, orkestrar). Syskonrabatt 100 kr för syskon 2, 200 kr för syskon 3 o s v.
- Publik på föreställningar, utställningar o d, jan-aug 2018: 22 000.
- Har 64 heltidstjänster, men ca 100 i personalen med visstids- och deltidsanställda.
- Sorterar under kulturnämnden, med en budget som sedan 2010 har ökat med ca 50 %.

sjunger med lärarorkestern, och föräldrar från olika delar av staden blandas i bänkraderna. »Kulturskolan tar hela Malmö till Malmö Live« sa någon. Och så ser nästan hela Malmö kulturskolan.

Tvåornas kör når mycket brett, El Sistema är riktat till fem skolor.

– Det är för de mest socioekonomiskt utsatta områdena, i Malmö, och därmed i Sverige, för vi toppar alltid barnfattigdomslistan, säger Jalle.

Enhetschefen Magnus Ekwall tar med mig till Sofielundsskolan. Där är skoldagen slut, och Ola Nordkvist och Anette Wikemo har lektion med en grupp bleckblåsare från årskurs fyra. De spelar *Beat it*, Ola leder med högt tempo, han justerar trombon-

stämman lite, och lyssnar på trumpetarna för sig: det låter tajt och fint. En av dem har varit med ett par veckor. Efteråt förklarar en tjej varför hon är med här: det är kul att lära sig.

270 barn i förskole- och förstaklasserna här har El Sistema på skoltid, ungefär hälften brukar sedan välja att fortsätta.

– Om alla barn verkligen ska kunna vara med behöver personen redskap för att klara det, säger Anette.

Hon jobbar speciellt med detta, som pedagogisk utvecklare i kulturskolan, och är överens med Ola och Magnus om utmaningarna. Men de ser glada ut när de berättar om hö-

»Det bor kanske en Beethoven i Rosengård, när vi inte den eleven så missar vi ju talangen.«

JALLE LORENSSON

gre tempo, mer planering och föräldraträffar. Och det är inte så att andra arbetssätt betyder lägre musikaliska mål.

– Här lär sig eleverna instrumenten, men vi jobbar också med rytm, dans, form, sång ... det är mer helt, säger Ola

Och något har hänt: förr

flyttade föräldrar sina barn härifrån, för att det var för dålig integration. Nu säger skolledningen att många vill ha sina barn här.

EGENTLIGEN GÅR DET

förstås inte att

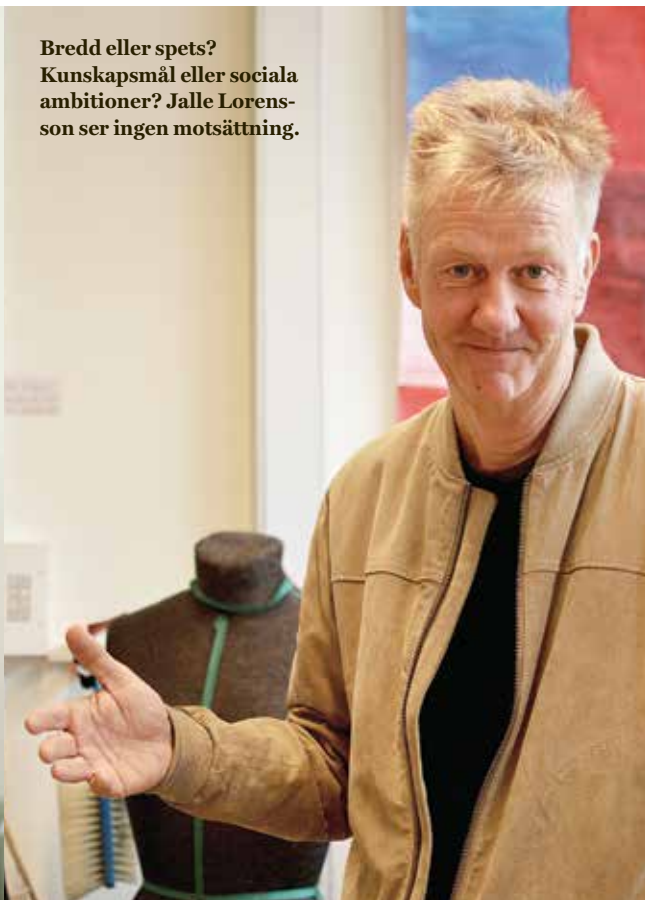
fånga en hel kulturskola på ett par sidor text.

I Mazettihusets korridorer väntar elever på sina lektioner. De är kulturskolan i

Anette Wikemo jobbar med pedagogisk utveckling. Det handlar om redskap för att alla barn verkligen ska kunna vara med.

Bredd eller spets? Kunskapsmål eller sociala ambitioner? Jalle Lorens-son ser ingen motsättning.

Malmö. Killarna som spelar marschtrummor i slagverks-salen är kulturskolan, och de tio elever jag träffar i en bildsal likaså: de småpratar, tecknar serier utifrån egna topplistor – »Topp 5 bossar i Zelda«, »De bästa sätten att slå sin vän« – och bollar idéer med sin lärare. I en annan bildsal är kulturskolan några särskoleelever som gör en övning i bildtolkning, och sedan målar självporträtt, så att husen de målade förra gången får invånare. I musiksalen bredvid byter några barn från Rosengård just från bygelgitarrer till marimba, och spelar *The Lion Sleepst Tonight*: kulturskola, det också.

– **DET FINNS MYCKET** kvar att göra, men vi är besjälade av att bli hela stadens kulturskola, säger Jalle Lorensen.

Nu kommer eleverna från hela staden, deltagarantalet har mer än dubblats sedan 2010. Så har lärarna fler elever också. Gruppundervisning sänker kostnaden per elev, det ger rum åt fler, och kan mycket väl fungera så bra att den ger grunderna också för en elev som sedan kommer att spela Stravinskij, säger Jalle.

– Barnen tycker om att vara i grupp, de flesta lärare likaså, så länge de har friheten att ge

en elev som behöver det individuellt undervisning. Det kan ju behövas när man går igenom de svåraste partierna i Stravinskij's Våroffer, säger Jalle.

Han talar om kulturskolan som en plats där man tillsammans med andra gör det där som lyfter livet. Där det egna skapandet får näring och plats. Och så säger han att man skulle behöva prata om vad som krävs för att ha spets, hur kulturskolan ska ge den geist som gör att unga övar mycket, för att bli riktigt bra.

OGH SPETSSATSNINGAR ryms också i Malmö kulturskola. Matildaskolan gör man tillsammans med Malmö Opera, den är ett projekt med sikte på en professionell musikalföreställning. Flera hundra barn kom till auditions, till slut är 30 kvar. Operan sällar och producerar, kulturskolan undervisar dem – och ger fortsättningsmöjligheter för de som inte kommer med upp på scen.

Matildaskolan är kanske undantaget som bekräftar regeln. Hursomhelst avfärdar Jalle den motsättning som ibland tecknas mellan bredd och kunskapsmål.

– Det bor kanske en Beethoven i Rosengård, när vi inte den eleven så missar vi ju talangen. ■

REA

**MUSIKINSTRUMENT
NOTTAVLOR – NOTER**

till skolor och privatpersoner

REA

Skolornas Musikvaruhus Sareco AB

Sareco®

Etablerad 1958

www.sareco.se
info@sareco.se
Tel 026-61 74 60

KÖRGRADÄNGER

• Stabila • Hopfällbara • Infällda hjul • Räcken

Tel 0523-22517
Sparta System AB

Det finns mer på vår hemsida
www.spartasystem.se

STUDY ALONG

Mycket mer än bara admin!

Innovativ lärplattform

- Lägga upp och dela noter, musik och videos
- Avtal med SMFF/STIM ingår!
- Kommunikation i iRum (digitala klassrum)
- Assnygg app!

Megastort undervisningsmaterial

- Noter och videolektioner
- Skapa spellistor
- Pedagogisk mediaspelare

Modern kurskatalog

- Slipp kö (äntligen!)
- Boka och betala direkt
- Med kort, faktura eller swish

Admin- och elevhanteringssystem

Kultur- och evenemangsbokning

- Gentemot skolor/förskolor
- Kulturombud bokar direkt
- Sälj biljetter till allmänheten

Funderar ni på att uppdatera och upphandla ett nytt admin-/elevhanteringssystem? Gör inte det. Upphandla ett verksamhetssystem istället!

Vad är skillnaden? Ett adminsistem är en liten tårtbit av den stora IT-tårta som en kulturskola idag behöver. Upphandlar ni "bara" ett adminsystem så kommer ni att behöva flera kompletterande system. Ett verksamhetssystem - eller helhetssystem - tillgodoser alla IT-behov en Kulturskola idag har.

Via lärplattformen förenklas kommunikationen och det kollaborativa lärandet stöds. Kurskatalogen ger ökad tillgänglighet och överskådlighet för föräldrar som ska boka en kurs. Borta är köerna; boka & betala direkt leder till att fler elever deltar i kulturskolans verksamhet (vem vill egentligen stå i kö utan att veta om, eller när, man får börja?).

Men det allra viktigaste med ett modernt IT-system är givetvis att det stödjer elevens vardag i kulturskolan. Det "slutar" inte med anmälan utan snarare börjar där! Eleven får direkt access till iRummet där läraren kan lägga upp noter, dokument, spellistor, mp3-filer och videos. Allt lagligt och reklamfritt. Videos som laddas upp i StudyAlong spelas upp med en intern streamingtjänst; ingen tredjepartsleverantör som t.ex. YouTube behövs. Ni kan också överge kopiering av noter i kopieringsmaskin; digitalisera ert notbibliotek och övergå till digital distribution (och således spara pengar).

p.s. Självklart kan man ha kvar kö i StudyAlong om så önskas:).